ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ ТА ПРАВА

Лектор дисципліни

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ ПСИХОТРАВМАТИЧНИХ СТРЕСОВИХ РОЗЛАДІВ (ПТСР) ТА ЇХ КОРЕКЦІЯ»

ВК 04

Рівень вищої освіти	**другий (магістерський)**
Спеціальність	**С4 Психологія**
Освітньо-професійна програма	**Практична психологія**
Кваліфікація	**Магістр психології**
Рік навчання	**1**
Семестр	**2**
Форма навчання	**денна**
Кількість кредитів ЄКТС	**3**
Мова викладання	**українська**

_____
_____

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Психологія психотравматичних стресових розладів (ПТСР) та їх корекція» для здобувачів ступеня магістра є формування системи знань про психологічні механізми виникнення посттравматичного стресового розладу та практичних компетентностей щодо його діагностики й психологічної корекції. Оскільки магістерський рівень підготовки практичного психолога передбачає здатність надавати кваліфіковану допомогу особам із наслідками психотравми, зокрема в умовах війни, мета дисципліни деталізується через такі завдання:

1. **Теоретико-методологічна компетентність:** Засвоєння сучасних наукових уявлень про психічну травму, її види та механізми психологічного реагування на травматичну подію відповідно до МКХ-11 та DSM-5.
2. **Діагностична діяльність:** Оволодіння методами психологічної діагностики гострої реакції на стрес, посттравматичного та комплексного посттравматичного стресового розладу.
3. **Психокорекційна діяльність:** Формування практичних навичок застосування науково обґрунтованих методів психологічної корекції ПТСР (травмофокусована когнітивно-поведінкова терапія, техніки стабілізації стану).
4. **Реабілітаційний супровід:** Набуття компетентностей психологічного супроводу осіб з проявами ПТСР на етапі реабілітації, зокрема ветеранів, учасників бойових дій та цивільного населення, яке постраждало від війни.

СТРУКТУРА ДИЦИПЛІНИ

Тема	Години (лек./прак./сам.)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання

Тема 1. Психічна травма: поняття, види, критерії травматичної події.	2/2/-	Знати: визначення психічної травми та потенційно травматичної події за DSM-5 і МКХ-11; класифікацію травматичних подій (одноразові, повторювані, антропогенні, природні); поняття «травма І типу» та «травма ІІ типу». Вміти: визначати відповідність події критеріям травматичної, оперувати основними поняттями психотравматології.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 2. Гостра реакція на стрес та розлади адаптації.	2/2/-	Знати: діагностичні критерії гострої реакції на стрес (ГСР) та розладу адаптації за МКХ-10/11; динаміку та тривалість симптомів; відмінності ГСР від ПТСР. Вміти: розпізнавати ознаки гострої реакції на стрес, розрізняти нормативну реакцію на стрес і клінічно значущий розлад.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 3. Посттравматичний стресовий розлад: клінічна картина та діагностичні критерії.	2/2/-	Знати: кластери симптомів ПТСР (повторне переживання, уникнення, негативні зміни когніцій і настрою, гіперзбудження) за DSM-5; діагностичні критерії ПТСР за МКХ-11; епідеміологію ПТСР в умовах війни. Вміти: співвідносити скарги клієнта з діагностичними критеріями ПТСР, коректно використовувати відповідну термінологію в консультативній практиці.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 4. Комплексний посттравматичний стресовий розлад (КПТСР).	2/2/-	Знати: концепцію комплексного ПТСР за МКХ-11; додаткові кластери симптомів (порушення регуляції емоцій, негативна Я-концепція, труднощі у стосунках); особливості діагностики хронічної та повторюваної травматизації. Вміти: диференціювати ПТСР і КПТСР, враховувати особливості клієнтів з досвідом тривалої травматизації.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 5. Психодіагностика ПТСР.	2/2/-	Знати: сучасний психодіагностичний інструментарій (опитувальник PCL-5, Місісіпська шкала оцінки посттравматичних реакцій, шкала IES-R, клінічне інтерв'ю CAPS-5); принципи скринінгу симптомів ПТСР у первинній ланці допомоги. Вміти: добирати та застосовувати методики психодіагностики ПТСР, інтерпретувати результати обстеження.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 6. Нейробіологічні та	2/2/-	Знати: основи нейробіології травматичного стресу (роль амигдали,	Питання, тести,	5

психологічні механізми формування ПТСР.		гіпокампа, гіпоталамо-гіпофізарно-наднаркової осі); когнітивні моделі ПТСР (модель Елерс і Кларк); чинники ризику та захисні чинники розвитку ПТСР. Вміти: пояснювати клієнту психоедукативно механізми формування симптомів ПТСР доступною мовою.	виконання самостійної роботи	
Тема 7. Психотерапевтична корекція ПТСР.	2/2/-	Знати: науково обґрунтовані методи психологічної корекції ПТСР (травмофокусована когнітивно-поведінкова терапія, пролонгована експозиція, когнітивно-процесуальна терапія, десенсибілізація та переробка рухами очей); рекомендації клінічних настанов щодо лікування ПТСР. Вміти: застосовувати базові техніки стабілізації стану клієнта з ПТСР, розробляти план психологічного супроводу відповідно до доказових підходів.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Тема 8. Особливості ПТСР у різних групах постраждалих.	2/2/-	Знати: специфіку прояву та корекції ПТСР у військовослужбовців і ветеранів, цивільного населення, дітей та підлітків; засади організації психологічної реабілітації в умовах війни в Україні. Вміти: враховувати вікові, професійні та контекстуальні особливості клієнта під час розробки програми психологічної допомоги при ПТСР.	Питання, тести, виконання самостійної роботи	5
Теми для самостійного вивчення	-/-/58	1. Історія вивчення психічної травми: від «травматичного неврозу» до сучасної концепції ПТСР. 2. Наративна експозиційна терапія (NET) у роботі з травмою війни. 3. Дисоціативні прояви психічної травми та особливості роботи з ними. 4. Тривалий розлад горя (Prolonged Grief Disorder) як окрема діагностична категорія МКХ-11. 5. Групова психотерапія учасників бойових дій з проявами ПТСР. 6. Ресурсоорієнтовані підходи та розвиток резилієнтності особистості. 7. Вторинна травматизація та професійне вигорання фахівців, які працюють із травмою. 8. Психофармакологічний супровід осіб з ПТСР: можливості та обмеження психологічної практики. 9. Профілактика ПТСР: програми психологічної підготовки та раннього втручання.		
Всього	16/16/58			
Всього балів за поточний контроль				**40**
Залікова оцінка				**60**

Всього	**100**

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики. СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій. ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад: лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад: хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Рейтинговий показник	Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі	
		Екзамен, диф.залік, курс роб.(проект), практика	Залік
90-100	**A** (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	**B** (добре)	Добре	
75-81	**C** (добре)		
64-74	**D** (задовільно)	Задовільно	
60-63	**E** (задовільно)		
35-59	**FX** (незадовільно) з можливістю повторного складання	Незадовільно	Незараховано
1-34	**F** (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням		

ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література / **Додаткова література** /	**Основна література:** 1. Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад. Порушення адаптації : клінічна настанова, заснована на доказах. Київ : Державний експертний центр МОЗ України, 2024. URL: https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2024/07/kn_2024_ptsr.pdf 2. Герасименко Л. О., Скрипніков А. М., Ісаков Р. І. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад : навчальний посібник. Київ : ВСВ «Медицина», 2023. 120 с. URL: https://emed.library.gov.ua/suchasna-medytsyna/reaktsiia-na-vazhkyy-stres-ta-rozlady-adaptatsii-posttravmatychnyy-stresovyy-rozlad-2/ 3. Асєєва Ю. О., Аймедов К. В., Яцишина А. М. Визначення поняття ПТСР у військових: теоретичні основи, клінічні прояви та фактори ризику. Ментальне здоров'я. 2024. № 2. С. 8–17. URL: https://doi.org/10.32782/3041-2005/2024-2-2 4. Федотова С. Сучасні методи психотерапії при роботі з психотравмою. Проблеми екстремальної та кризової психології. 2024. № 2 (8). С. 91–99. URL: https://doi.org/10.52363/dcpp-2024.2.9 **Додаткова література:** 5. Красков О. Вплив факторів стресу, пов'язаних з війною в Україні, на психічне здоров'я молоді (на прикладі студентів 3–4 курсів Національного університету «Києво-Могилянська академія»). Психосоматична медицина та загальна практика. 2024. Т. 9, № 3. URL: https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/522 6. Овчаренко О. Ю. Психологія стресу та стресових розладів : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2023. 266 с. (розділ 4 «Посттравматичний стресовий розлад як

Інформа-ційні ресурси	наслідок травмуючої ситуації»). URL: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/naukovi_vydannia/psihologija_stresy_2023_compressed.pdf 7. Психологічна підтримка в умовах війни: теорія та практика подолання криз : колект. монографія / за заг. ред. Л. М. Пріснякової. Дніпро : ЛІРА, 2025. 185 с. URL: http://info.dgu.edu.ua/handle/123456789/1992 8. Кириченко А. В., Хілько А. С. Профілактика суїцидальної поведінки військовослужбовців Національної гвардії України в умовах бойової діяльності. Наукові записки. Серія: Психологія. 2026. № 1. С. 52–58. URL: https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2026-1-5 **Інформаційні джерела:** 9. Міністерство у справах ветеранів України. Як ветеранам та ветеранкам, їхнім сім'ям отримати безоплатну психологічну допомогу (дата звернення: 14.09.2026). URL: https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/yak-veteranam-ta-veterankam-ihnim-simyam-otrimati-bezoplatnu-psihologichnu-dopomogu 10. World Health Organization. Mental health in emergencies : fact sheet (6 May 2025; дата звернення: 14.09.2026). URL: https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-in-emergencies 11. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?». Гарячі лінії психологічної допомоги (дата звернення: 14.09.2026). URL: https://howareu.com/hot-lines